

Εισαγωγή στις διαταραχές της Ψυχοκινητικής ανάπτυξης

Αντώνης Καμπάς
Αναπληρωτής Καθηγητής

Types of Learning Disabilities

Dyslexia

• Processing language

Dyscalculia

• Math skills

Dysgraphia

• Written expressions

Dyspraxia

• Fine motor skills

Auditory Processing Disorder

• Interpreting auditory information

Visual Processing Disorder

• Interpreting visual information

ADHD

• Concentration and focus

Προβλήματα συμπεριφοράς

- ψέματα
- απόδοση ευθυνών σε τρίτους
- ξεσπάσματα θυμού
- αρνητισμός να συμμορφωθεί σε κανόνες
- επιθετικότητα
- ανυπακοή
- αντίδραση στους κανόνες, τις παροτρύνσεις ή τις απαγορεύσεις
- επιθετικότητα προς τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς, τους συνομήλικους, ζώα, περιουσίες
- παραβατική συμπεριφορά (κλοπές, βανδαλισμοί) κ.α.

Τα προβλήματα συμπεριφοράς, συχνά εδράζονται
σε άλλα προβλήματα

- Διάσπαση Προσοχής και Υπερκινητικότητα
- Κινητική αδεξιότητα
- Διαταραχή διαγωγής
- Συναισθηματικές Διαταραχές (κατάθλιψη)
- Άγχος
- Προβλήματα στο οικογενειακό ή το σχολικό περιβάλλον

Τα στοιχεία της Κ.Α. στην αναπτυξιακή περίοδο

1. **Κινητική ανάπτυξη:** απόκτηση κινητικών δεξιοτήτων & βελτίωση φυσικής κατάστασης
2. **Γνωστική μάθηση:** μάθηση εννοιών & αντιληπτικοκινητική μάθηση
3. **Συναισθηματική ανάπτυξη:** βελτίωση αυτοαντίληψης & θετική κοινωνικοποίηση

Απόκτηση κινητικών δεξιοτήτων

Βασικές κινητικές δεξιότητες

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ

Βασικές
βάδισμα
τρέξιμο
συνεχόμενα άλματα
άλμα
κουτσό
Συνδυασμένες
αναρρίχηση
γκαλόπ
γλίστρημα
σκίπινγκ

ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ

Πρωθητικές
ρολάρισμα μπάλας
ρίψη
κλώτσημα
κτύπημα με αντικείμενο
πάσα βόλει
αναπήδηση
Υποχωρητικές
υποδοχή
σταμάτημα

ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αξονικές
δίπλωση
διάταση
περιστροφή
στροφή
αιώρηση
Στατικές & δυναμικές
ισορροπίες σε όρθια θέση
ανεστραμμένες ισορροπίες
ρολάρισμα
Ξεκίνημα
σταμάτημα
προσποίηση

Φυσική κατάσταση

Στοιχεία που σχετίζονται με την υγεία

- Μυϊκή δύναμη
- Μυϊκή αντοχή
- Καρδιαγγειακή αντοχή
- Ευκαμψία αρθρώσεων
- Σωματική σύσταση

Στοιχεία που σχετίζονται με την απόδοση

- Ισορροπία
- Συναρμογή
- Ταχύτητα αντίδρασης
- Ταχύτητα κίνησης
- Ισχύς

Γνωστική μάθηση

- Είναι η προοδευτική αλλαγή στην ικανότητα να σκεφτόμαστε, να κρίνουμε και να ενεργούμε.

Αντιληπτικοκινητική μάθηση

```
graph TD; A[Αντιληπτικοκινητική μάθηση] --- B[ΣΩΜΑ]; A --- C[ΧΩΡΟΣ]; A --- D[ΧΡΟΝΟΣ];
```

ΣΩΜΑ

υφιστάμενο σώμα
το βιωμένο σώμα
το αντιληπτό σώμα
το γνωστικό σώμα
το εκφραστικό σώμα
το ελεγχόμενο σώμα

ΧΩΡΟΣ

γνώση χώρου
γνώση κατεύθυνσης

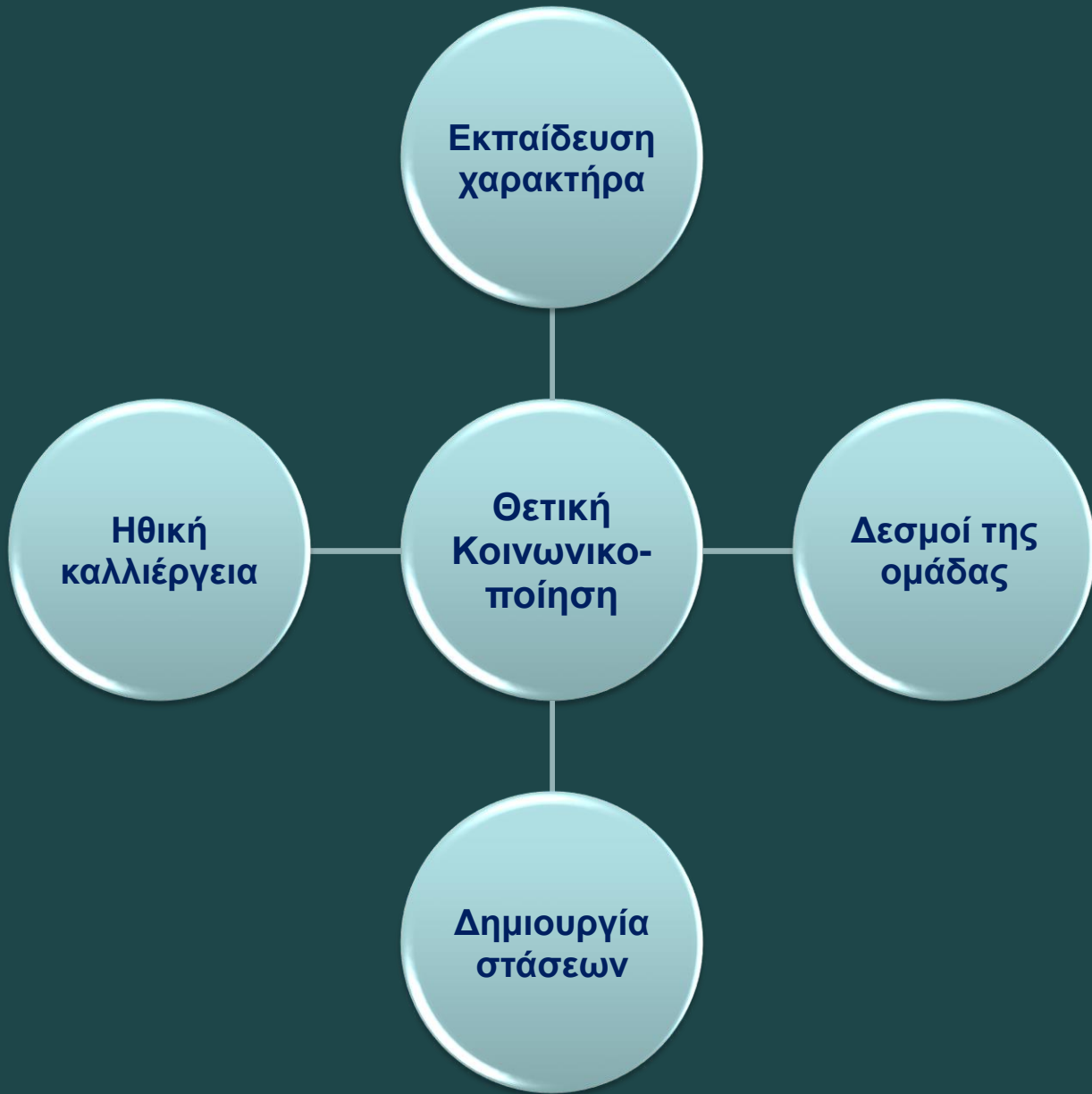
ΧΡΟΝΟΣ

συγχρονισμός
ρυθμός
αλληλουχία
διαστήματα
μη αναστρεψιμότητα
διάρκεια

Συναισθηματική ανάπτυξη

- Η κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη, όπως αλλιώς αναφέρεται, είναι η λειτουργία ενέργειας, αλληλεπίδρασης, και αποτελεσματικής αντίδρασης σε σχέση με άλλους και με τον εαυτό (η ποσότητα και η ποιότητα των ερεθισμάτων καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό αν τα παιδιά βλέπουν τον κόσμο σαν κάτι που μπορούν να ελέγξουν ή κάτι που τους ελέγχει)

ΜΑΘΗΣΗ

**ΣΥΝΑΙΣΘΗ-
ΜΑΤΙΚΑ
ΘΕΜΑΤΑ**

**ΚΙΝΗΤΙΚΑ
ΘΕΜΑΤΑ**

**ΜΑΘΑΙΝΩ
ΝΑ
ΚΙΝΟΥΜΑΙ**

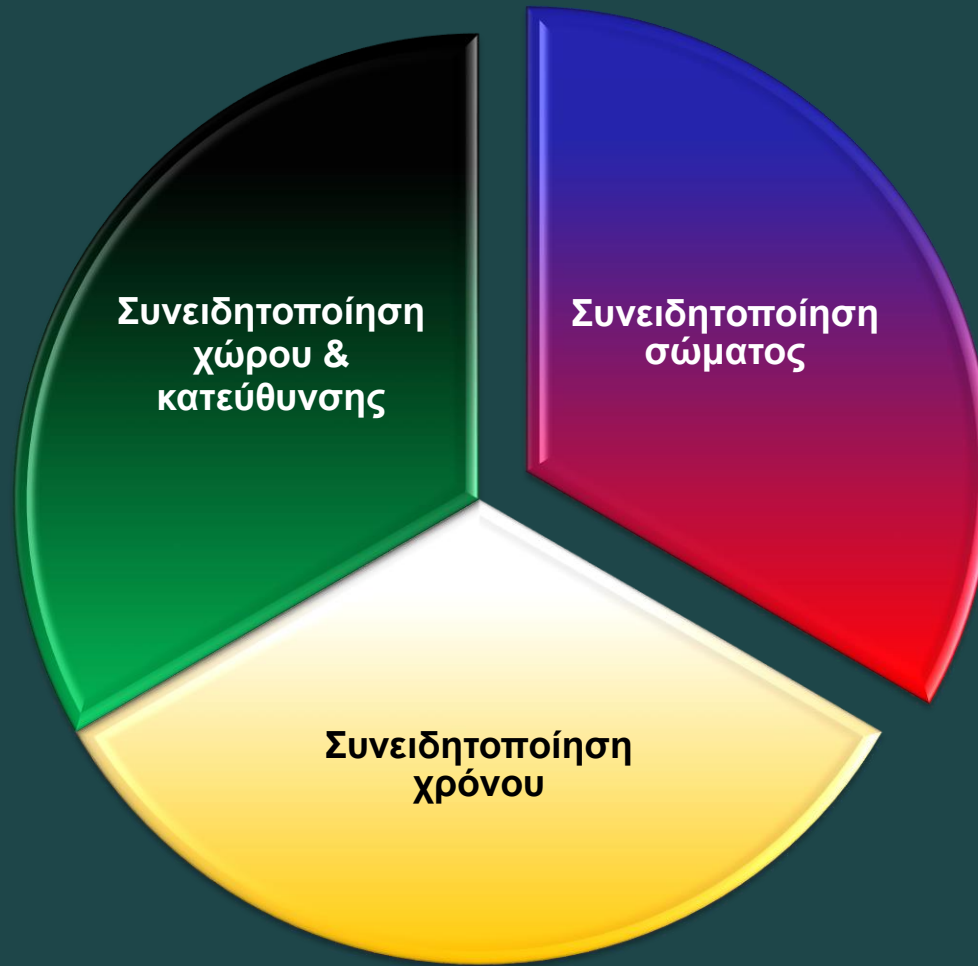
ΚΙΝΗΣΗΣ

ΜΕΣΩ ΤΗΣ

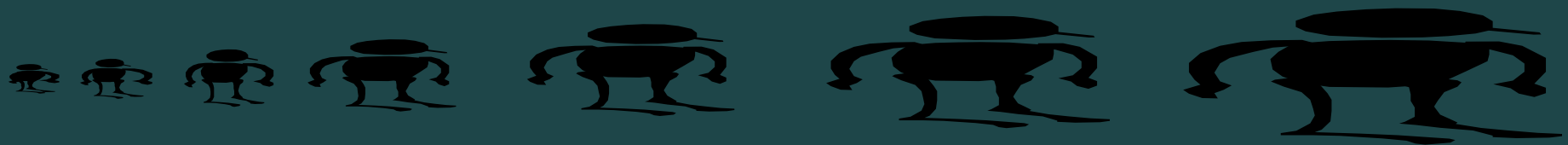
**ΓΝΩΣΤΙΚΑ
ΘΕΜΑΤΑ**

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

**Συνειδητοποίηση
σώματος
Σχήμα σώματος
Body Awareness
Body Image-Schema**

Η κιναισθητική εικόνα ή εσωτερική εικόνα αφορά:

- τη θέση των διαφόρων μερών του σώματος
- την επαφή του σώματος με τον εξωτερικό κόσμο
- τον προσωπικό ρυθμό ως προς την αναπνοή ή τους καρδιακούς παλμούς

Η οπτική εικόνα ή εξωτερική εικόνα αφορά:

- τη διαφοροποίηση των μερών του σώματος σε σχέση με άλλους
- τα χαρακτηριστικά του σώματος
- το βαθμό αυτό-αποδοχής της οπτική εικόνας

Η εσωτερική και η εξωτερική
εικόνα καθορίζουν τη νοητική
αναπαράσταση και τη γνώση
που το άτομο έχει για τον εαυτό
του, δηλαδή

Τη συνειδητοποίηση του σώματος

Η συνειδητοποίηση του σώματος περιλαμβάνει:

- τα όρια του σώματος στο χώρο
- τις κινητικές ικανότητες και δεξιότητες
- τις εκφραστικές δυνατότητες του σώματος
- την αντίληψη των μερών του σώματος
- την ονομασία των μερών του σώματος
- τις δυνατότητες αναπαράστασης του σώματος σε νοητικό, λεκτικό και επίπεδο γραφισμού

Η μελέτη της συνειδητοποίησης του σώματος αφορά:

- το υφιστάμενο σώμα
- το βιωμένο σώμα
- το αντιληπτό σώμα
- το γνωστικό σώμα
- το εκφραστικό σώμα
- το ελεγχόμενο σώμα

Κινητική ανάπτυξη

- Αντανακλαστικές κινήσεις (0-1)
- Στοιχειώδεις κινήσεις (1-2)
- Θεμελιώδεις κινήσεις & θεμελιώδη πρότυπα κίνησης (2-7)
- Εξειδικευμένες κινήσεις (8-και άνω)

Αντανακλαστικές κινήσεις (0-1)

Ακούσιες κινήσεις, έλεγχος από τα κατώτερα κέντρα του ΚΝΣ (στέλεχος, προμήκη μυελό, νωτιαίο μυελό κ.α.)

Δύο στάδια

- *συλλογή πληροφοριών και ερεθισμάτων* από την εμβρυϊκή έως τον 4ο μήνα της βρεφικής ηλικίας
- *αποκωδικοποίηση πληροφοριών και ερεθισμάτων* από τον 4ο μήνα έως τον 1ο χρόνο σταδιακή αναστολή πολλών αντανακλαστικών και εμφάνιση εκούσιων κινήσεων

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ (1-2)

Η νευρομυϊκή ωρίμανση σηματοδοτεί την εμφάνιση των σ.κ.

Δύο στάδια

- *αναστολή των αντανακλαστικών* από 0 έως 1 έτους, ξεχωριστή φάση διότι σ' αυτή σηματοδοτείται η αντικατάσταση των ακούσιων από εκούσιες κινήσεις
- *ημιτελής έλεγχος* από 1 έως 2 χρονών η ραγδαία νευρομυϊκή ωρίμανση έχει ως αποτέλεσμα τον σταδιακό έλεγχο στους τρεις τομείς της κινητικότητας: ισορροπίες, μετακινήσεις, χειρισμοί

Θεμελιώδεις κινήσεις & πρότυπα κίνησης (2-7)

Η κατάκτηση των θεμελιωδών προτύπων κίνησης και η βελτίωση του κινητικού ελέγχου χαρακτηρίζουν τη φάση αυτή

Το αποτέλεσμα της σταδιακής βελτίωσης του κινητικού ελέγχου είναι η μεγαλύτερη σιγουριά στις κινήσεις, η μεγαλύτερη δραστηριοποίηση και τελικά μεγαλύτερη εμπειρία και εμπλουτισμός του κινητικού ρεπερτορίου

Τρία στάδια:

- 1. πρώιμο στάδιο (2 - 3 χρ):** σκόπιμες κινήσεις που χαρακτηρίζονται από έλλειψη κινητικού ελέγχου που αιτιολογείται από την έλλειψη εμπειρίας, γενικές και ασυγχρόνιστες κινήσεις, συνκινήσιες
- 2. βασικό στάδιο (3 - 4 χρ):** βελτίωση του κινητικού ελέγχου αλλά όχι ιδιαίτερα καλή εξειδίκευση των μυϊκών ομάδων (τα παιδιά που αντιμετωπίζουν διαταραχές του ΝΣ δεν είναι σε θέση να αναπτυχθούν πέρα από το πρώιμο στάδιο)
- 3. ώριμο στάδιο (4-7 χρ.):** χαρακτηριστικά αυτού του σταδίου είναι ο καλός κινητικός έλεγχος και η μυϊκή συναρμογή και η ακρίβεια και η σταθερότητα κατά την εκτέλεση, το σημαντικότερο δε χαρακτηριστικό είναι η αναγκαιότητα της εκπαιδευτικής παρέμβασης με την παροχή πολλών και πολύπλευρων εμπειριών προκειμένου να ολοκληρωθεί το στάδιο

Εξειδικευμένες κινήσεις (8-..)

Η κατάκτηση των θεμελιωδών προτύπων κίνησης έχει σαν αποτέλεσμα την εκτέλεση σύνθετων δεξιοτήτων και παιχνιδιών

Χαρακτηριστικά αυτής της φάσης είναι η ιεράρχηση των γνωστών κινήσεων και η σταθερή απόδοση

Τρία στάδια:

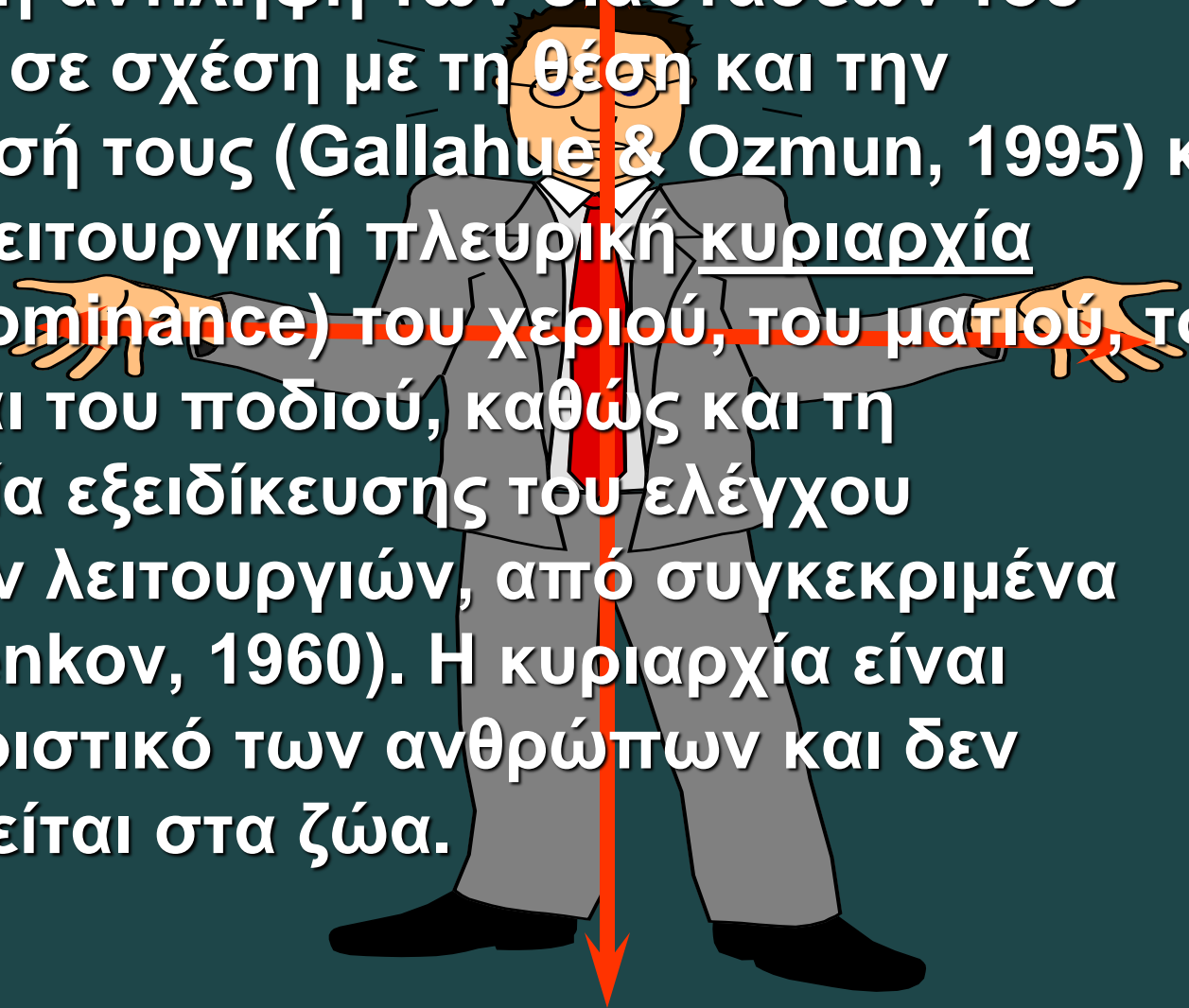
1. **μεταβατικό στάδιο (7 - 10 χρ):** τα θεμελιώδη πρότυπα κίνησης εφαρμόζονται σε σύνθετες κινήσεις οι οποίες εκτελούνται με έλεγχο και ακρίβεια
2. **ειδικές κινητικές δεξιότητες (11 - 13 χρ):** η συνειδητή ενασχόληση του παιδιού μ' κάποια κινητική δραστηριότητα σ' αυτή τη φάση σηματοδοτεί τη συμμετοχή σε οργανωμένη προπόνηση και άσκηση
3. **στάδιο εξειδίκευσης (14 - 18 χρ):** εδώ επιλέγεται τελικά κάποια εξειδικευμένη μορφή κινητικής δραστηριότητας και εξειδικεύεται η προπόνηση ως προς την ποσότητα την ένταση και τη συχνότητα με σκοπό τη μεγιστοποίηση της απόδοσης

Συνειδητοποίηση χώρου/κατεύθυνσης

Space/directional awareness

- Γνώση του χώρου που καταλαμβάνει το σώμα (κατάληψη του χώρου)
- Αντίληψη των σχέσεων στο χώρο και των κατευθύνσεων
- Γνώση εννοιών του χώρου
- Πλευρικότητα
- Αποτελεσματικότητα των σωματικών ενεργειών στο χώρο

Η πλευρικότητα (laterality) αναφέρεται: α) στην εσωτερική αντίληψη των διαστάσεων του σώματος σε σχέση με τη θέση και την κατεύθυνσή τους (Gallahue & Ozmun, 1995) και β) στην λειτουργική πλευρική κυριαρχία (lateral dominance) του χεριού, του ματιού, του αυτιού και του ποδιού, καθώς και τη διαδικασία εξειδίκευσης του ελέγχου διαφόρων λειτουργιών, από συγκεκριμένα μέλη (Drenkon, 1960). Η κυριαρχία είναι χαρακτηριστικό των ανθρώπων και δεν παρατηρείται στα ζώα.

Διακρίνουμε
κυριαρχία προτίμησης
(Preference Dominance)
&
κυριαρχία επίδοσης
(Performance Dominance)

Κυριαρχία Προτίμησης

η αυθόρμητη προτίμηση
ενός μέλους κατά την
εκτέλεση δραστηριοτήτων

Κυριαρχία Επίδοσης

αφορά την πλευρά του σώματος με την οποία επιτυγχάνονται οι καλύτερες επιδόσεις σε κάποιες δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με συγκεκριμένες ικανότητες (abilities) (π.χ. δύναμη, ταχύτητα, επιδεξιότητα κ.α.)

Προσοχή !!!!

Να μην γίνεται σύγχυση μεταξύ των όρων
«δεξιά-αριστερά» και «δεξιόπλευρος-
αριστερόπλευρος».

- **«δεξιά-αριστερά»**: έννοιες που καθορίζουν κατεύθυνση στο χώρο (**directional awareness**)
- **«δεξιόπλευρος-αριστερόπλευρος»**: έννοιες που αφορούν την κυριαρχία κάποιου μέλους

Παράδειγμα: Ένα παιδί είναι πιθανόν να έχει ξεκαθαρισμένη κυριαρχία αλλά να μην γνωρίζει ακόμα τις έννοιες «δεξιά-αριστερά» (συνειδητοποίηση χώρου)

Κυριαρχία άνω άκρου
Handedness

Κυριαρχία κάτω άκρου
Footedness

Ο προσανατολισμός στο χώρο (directionality) αποτελεί την εξωτερική έκφραση της πλευρικότητας προϋποθέτει τη συνειδητοποίηση του χώρου και υποστηρίζεται από τη σταθεροποίηση της πλευρικότητας. Είναι πολύ σημαντική ικανότητα και για την σχολική φοίτηση καθώς από αυτήν εξαρτάται η αναγνωστική και η ικανότητα γραφής.

Συνειδητοποίηση του χρόνου

Temporal awareness

Σειρά-διαδοχή (sequence):

ταξινόμηση γεγονότων
σύμφωνα με χρονολογική
σειρά (πριν, μετά, πρώτ' απ'
όλα, στο τέλος, έπειτα,
αργότερα, χθές σήμερα,
αύριο)

Διάρκεια (duration):
συνειδητοποίηση της
αυξημένης χρονικής
απάιτησης ορισμένων
δραστηριοτήτων

Περιοδικότητα (periodicity):
αντίληψη της κυκλικής
επανόδου κάποιων
συμβάντων (ρεφρέν,
τραγουδιού, μέρα-νύχτα,
εποχές, στιγμές της ημέρας)

Μη αναστρεψιμότητα (non
reversibility): συνειδητοποίηση
του ότι κάθε τι που περνά, δεν
επανέρχεται και ότι ο χρόνος δεν
σταματά (πολύ νωρίς, πολύ
αργά, ταυτόχρονα, ανάπτυξη,
γέννηση-ζωή-θάνατος)

Διάστημα (interval): ύπαρξη
περιορισμένης διάρκειας μεταξύ
δυο δραστηριοτήτων και ανάγκη
παύσης ή στάσης (διάλειμμα,
παύση μεταξύ δυο ήχων, ύπνος,
φαγητό)

Ταχύτητα (velocity): αντίληψη της διαφορετικής ταχύτητας κίνησης των διαφόρων αντικειμένων και ταξινόμησή τους με κριτήριο την ταχύτητα (αυτοκίνητο, αεροπλάνο, δρομέας). Ταχύτητα αντίδρασης.

Ρυθμός(rhythm):είναι ο βασικός παράγοντας δόμησης ενός σταθερού «χρονικού» κόσμου.

Διαταραχές της ψυχοκινητικής ανάπτυξης

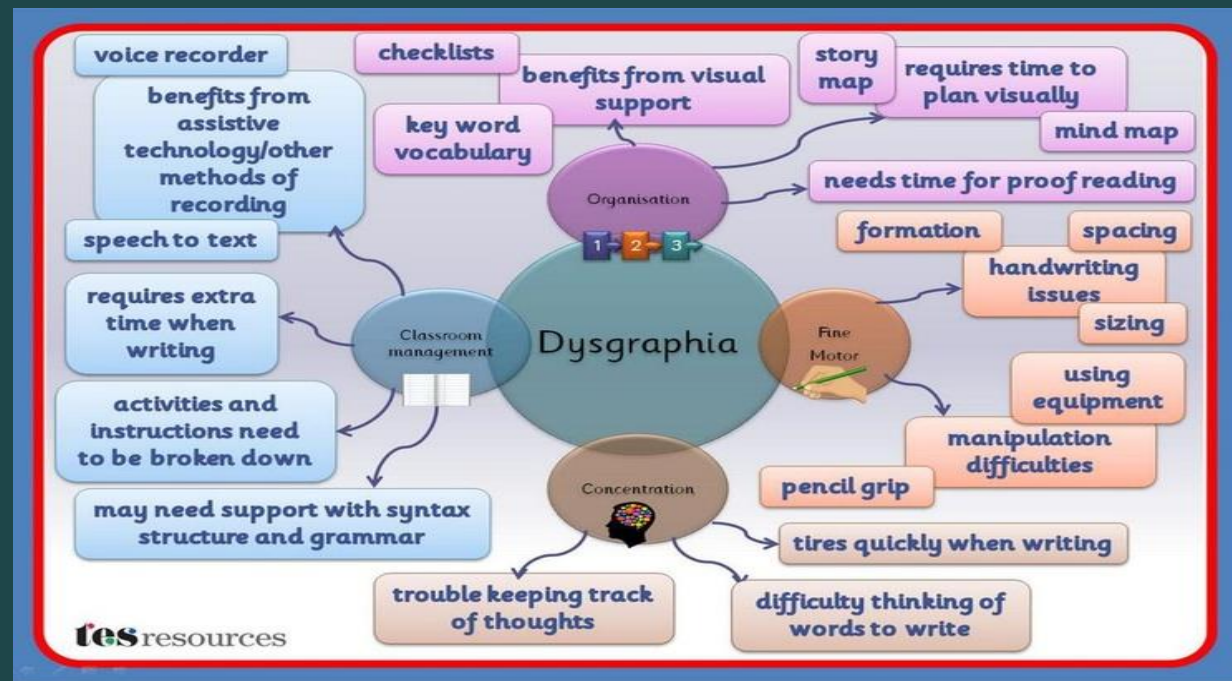
- Υποτονικότητα
- Δυσγραφία
- Δυσαριθμησία ?
- Διαταραχή της πλευρικότητας
- Διαταραχή χρονικών εννοιών
- Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής-Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ)
- Αναπτυξιακή διαταραχή της συναρμογής-Κινητική αδεξιότητα (ΑΔΚΣ)

Υποτονικότητα

- **Κλινική εικόνα:** Αργές κινήσεις, χρονική ασυνέπεια, έλλειψη δυναμισμού μολονότι υπάρχει η δυνατότητα συγκέντρωσης της προσοχής, περιορισμένος χρόνος ενασχόλησης με το παιχνίδι, αδιαφορία, βουλιμική τάση. Δεν θα δούμε ποτέ ένα τέτοιο παιδί να μπλέκεται σε καυγάδες και, παρόλο ότι θέλει να διακρίνεται στα μαθήματα δεν έχει τα ψυχικά χαρίσματα για να ανταποκριθεί. Χαρακτηριστικές στάσεις αυτής της διαταραχής είναι το «ξάπλωμα» στο θρανίο, η στήριξη στο βραχίονα κατά τη διάρκεια τη γραφής με αποτέλεσμα το μπλοκάρισμα του ώμου και τέλος η κακή γραφή στο τέλος των λέξεων, αφού η κίνηση γίνεται σε επίπεδο καρπού.

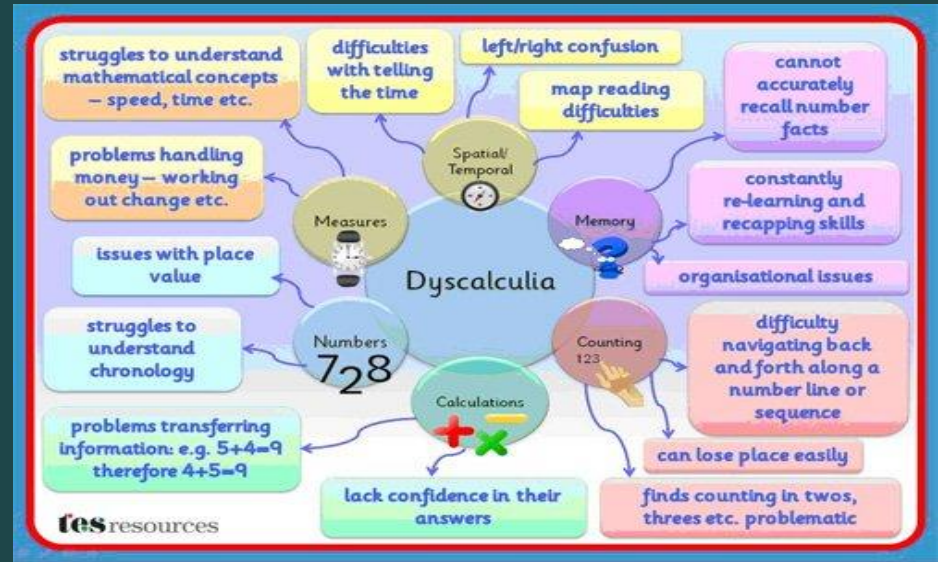
Δυσγραφία

Η διαταραχή αυτή χαρακτηρίζεται από κακή ποιότητα του γραπτού και περιλαμβάνει 4 μορφές: ακαμψία, χαλαρότητα, αδεξιότητα, παρορμητικότητα και αργή και ακριβή εκτέλεση.

Κλινική εικόνα: Η ακαμψία χαρακτηρίζεται από πίεση και ένταση στο εργαλείο γραφής, η χαλαρότητα χαρακτηρίζεται από χαλαρή λαβή που έχει σαν αποτέλεσμα την μη κανονικότητα των γραμμάτων, η αδεξιότητα έχει ως κύριο γνώρισμα την αδυναμία αντιγραφής και την προβληματική συναρμογή, η παρορμητικότητα εμφανίζει κακό κινητικό έλεγχο και κακή διάταξη του γραπτού στη σελίδα και τέλος η αργή και ακριβής εκτέλεση χαρακτηρίζεται από μεγάλη ακρίβεια στη μορφή των γραμμάτων αλλά από μεγάλη καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του κειμένου.

Δυσαριθμησία

- Είναι μια δια βίου κατάσταση που δυσκολεύει τα παιδιά στις μαθηματικές πράξεις. Δεν γνωρίζουμε τόσα πολλά πράγματα όσο για τη δυσλεξία, κάποιοι μάλιστα υποστηρίζουν ότι έχει όμοια αίτια με αυτήν
- Δεν είναι επιβεβαιωμένο ότι εμφανίζεται συχνότερα στα αγόρια ή τα κορίτσια.
- Δυσκολία διαφοροποίησης ποσοτήτων όπως **μεγαλύτερο και μικρότερο** δυσκολία ταύτισης του αριθμού π.χ. 5 με τη λέξη «πέντε»
- Δυσκολία εφαρμογής μαθηματικών κανόνων παρόλη την κατανόησή τους
- Προβλήματα με την «εργαζόμενη μνήμη» (working memory). Για παράδειγμα δυσκολία συγκράτησης αριθμού στη μνήμη, που χρειάζεται για τον υπολογισμό μιας πράξης που έπεται.

Διαταραχή της γνώσης του σώματος

Η διαταραχή αυτή περιλαμβάνει 3 βασικές περιπτώσεις: προβλήματα *συμβολισμού*, *διαφοροποίησης* και *οργάνωσης*.

- Κλινική εικόνα: Τα προβλήματα συμβολισμού οφείλονται στην αδυναμία γνώσης και κατονομασίας των μερών του σώματος και έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό τα προβλήματα συμβολικής αναπαράστασης στο σχέδιο, στη γραφή, στη ζωγραφική καθώς και στις μαθηματικές πράξεις. Η διαταραχή της αντιληπτικής διαφοροποίησης οφείλεται σε προβλήματα στο στατικό και δυναμικό προσανατολισμό του σώματος και παρουσιάζεται ως δυσκολία ανάλυσης και σύγκρισης καταστάσεων που έγιναν αντιληπτές είτε μέσω της όρασης είτε μέσω της ακοής ή άλλης αίσθησης. Η διαταραχή αυτή εμφανίζεται συχνά στην ανάγνωση, όταν παρατηρείται αδυναμία διαφοροποίησης παρόμοιων φθόγγων (ήχων) [t]-[d], [θ]-[ð]*. Τα προβλήματα οργάνωσης του σώματος έχουν επιπτώσεις σε μαθησιακού χαρακτήρα προβλήματα, όπως σε γεωμετρικούς υπολογισμούς.

* Εδώ υιοθετείται η καταγραφή των φθόγγων στο διεθνές φωνητικό αλφάβητο, προκειμένου να γίνει διαφοροποίηση ανάμεσα στους φθόγγους και τα γράμματα.

Διαταραχή του δυναμικού προσανατολισμού

Η διαταραχή αυτή έχει να κάνει με τη απομνημόνευση των κατευθύνσεων.

- Κλινική εικόνα: Εμφανίζεται στο γραπτό με αλλαγή της σειράς γραμμάτων και συλλαβών και στις μαθηματικές πράξεις με λανθασμένη κατεύθυνση στη διεξαγωγή των πράξεων.

Διαταραχή της κατάληψης του χώρου

Στην περίπτωση αυτή το παιδί δεν καταλαμβάνει όλο το διαθέσιμο χώρο σε αδρό ή λεπτό επίπεδο κίνησης.

- Κλινική εικόνα: Αδυναμία χρησιμοποίησης όλου του χώρου ή υπέρβασης του χώρου που διατίθεται. Όταν ένα παιδί πρέπει να γεμίσει με χρώμα μια ζωγραφιά, δεν τη γεμίζει όλη, αφήνοντας αχρωμάτιστα σημεία και, όταν πρέπει να σβήσει τον πίνακα, δεν το σβήνει όλο. Ακόμα, προσπαθώντας να γράψει σε σελίδα με παράλληλες γραμμές, βγαίνει έξω από τα όρια.

Διαταραχή της πλευρικότητας

Η διαταραχή αυτή συχνά θεωρείται ότι σχετίζεται με την εμφάνιση της δυσλεξίας. Είναι γεγονός ότι η ωρίμανση του δεξιού ημισφαιρίου σηματοδοτεί και την ανάπτυξη της οπτικο-χωρικής συνειδητοποίησης, γεγονός που συνδέει τις διαταραχές της ωρίμανσης του ημισφαιρίου με διαταραχές στην αντίληψη και απομνημόνευση χωρικών διαδικασιών και σχημάτων κατεύθυνσης.

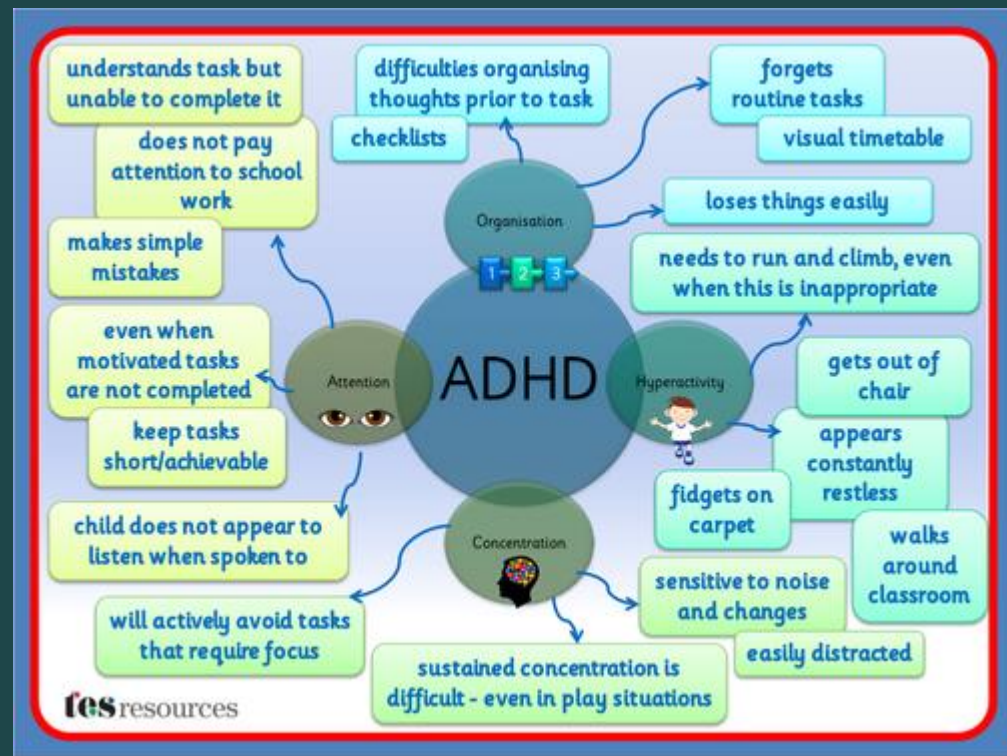
- Πρέπει να τονιστεί ότι η φυσιολογική αριστεροχειρία δεν αποτελεί πρόβλημα από μόνη της, παρά μια κατάσταση που απαιτεί ειδική εκπαιδευτική αντιμετώπιση, κυρίως όσον αφορά στη γραφή. Από την άλλη πλευρά, όταν το περιβάλλον ανατρέψει τη φυσιολογική αριστεροχειρία, τότε δημιουργούνται ποικίλα εκπαιδευτικά και συναισθηματικά προβλήματα. Μαθησιακά προβλήματα μπορεί να εμφανισθούν ακόμα και στην αμφιχειρία, την περίπτωση δηλαδή που το παιδί χρησιμοποιεί άλλοτε το δεξί και άλλοτε το αριστερό χέρι, οπότε συνήθως υπάρχει πρόβλημα στη διαφοροποίηση μέσα στο χώρο του δεξιά-αριστερά. Τέλος η σταυρωτή κυριαρχία ματιού-χεριού, δηλαδή η κυριαρχία δεξιού/αριστερού χεριού και αριστερού/δεξιού ματιού αντίστοιχα, είναι υπεύθυνη για πολλά προβλήματα στη γραφή και την αντιγραφή.

Διαταραχή χρονικών εννοιών

Η σοβαρότερη περίπτωση αυτής της κατηγορίας είναι τα προβλήματα στη σειρά και αλληλουχία.

- Κλινική εικόνα: Στην περίπτωση αυτή παρατηρούνται δυσκολίες στη γραφή, την ανάγνωση και την αριθμητική. Έτσι εμφανίζεται αδυναμία γραφής και ανάγνωσης γραμμάτων με τη σωστή σειρά και τοποθέτησης του επόμενου αριθμού από κάποιον άλλο.

Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής- Υπερκινητικότητα

- Κλινική εικόνα: Υπερδραστηριότητα, αδυναμία συγκέντρωσης της προσοχής, αποφυγή παρατεταμένων σχέσεων με ενήλικες. Κινητική αδεξιότητα, έλλειψη συνοχής, ασυνέχεια και αταξία στη σκέψη, επιθετικότητα. Αδυναμία αντιγραφής, αργή εκτέλεση κινητικών δραστηριοτήτων, παρορμητικότητα.

<http://adhd-institute.com/assessment-diagnosis/diagnosis/dsm-iv/>

Επιπολασμός και επίδραση

- Επιπολασμός 6-10%
- 7-9,5% στην Ελλάδα
 - Μεγαλύτερος στα αγόρια απ' ότι στα κορίτσια
 - Σε επιδημιολογικές μελέτες η σχέση εμφάνισης είναι 3:1
 - Σε κλινικά δείγματα η διακύμανση είναι από 3:1 έως 9:1
- Το 50% των παιδιών που αναζητούν λύση σε κέντρα διάγνωσης στις ΗΠΑ είναι παιδιά με ΔΕΠΥ
- Το ετήσιο κόστος αποκατάστασης στις ΗΠΑ υπολογίζεται σε \$36 - 52 δις περίπου \$12,005 -- \$17,458 ετήσιο κόστος ανά άτομο

Διαγνωστικά κριτήρια κατά

Diagnostic & Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-V)

- **Συμπτώματα απροσεξίας** (χρειάζονται το λιγότερο 6)
 - Αποτυγχάνει να δώσει προσοχή σε λεπτομέρειες ή κάνει λάθη απροσεξίας στο σχολείο τη δουλειά κ.λ.π.
 - Δυσκολία διατήρησης της προσοχής
 - Φαίνεται ότι δεν ακούει όταν του μιλούν απευθείας
 - Δεν ακολουθεί πλήρως οδηγίες και αποτυγχάνει κατά την ολοκλήρωση σχολικών εργασιών κ.λ.π.
 - Δυσκολία οργάνωσης υποχρεώσεων και δραστηριοτήτων
 - Αποφεύγει υποχρεώσεις που απαιτούν συνεχή γνωστική προσπάθεια
 - Χάνει πράγματα που είναι απαραίτητα για την πραγματοποίηση στόχων και δραστηριοτήτων
 - Αποσπάται εύκολα από εξωτερικά ερεθίσματα
 - Ξεχασιάρης σε καθημερινές δραστηριότητες

Διαγνωστικά κριτήρια

- Συμπτώματα υπερκινητικότητας (χρειάζονται το λιγότερο 6)
 - Δυσκολία ήρεμης συμμετοχής σε δραστηριότητες
 - Είναι πάντα «εν κινήσει» και συμπεριφέρεται σαν να κινείται από κάποια αόρατη μηχανή
 - Μιλάει υπερβολικά
 - Οι απαντήσεις «ξεχύνονται» καταρακτωδώς
 - Δυσκολεύεται να περιμένει επάνω σε γραμμές ή τη σειρά του για να αλλάξει πορεία
 - Διακόπτει ή εισβάλλει σε δουλειές άλλων
 - Τρέχει ή σκαρφαλώνει με ακατάλληλο τρόπο
 - Κάνει νευρικές κινήσεις με χέρια-πόδια και «χτυπιέται»
 - Εγκαταλείπει τη θέση του στο μάθημα ή σε άλλες περιπτώσεις που πρέπει να κάθεται.

Διαγνωστικά κριτήρια

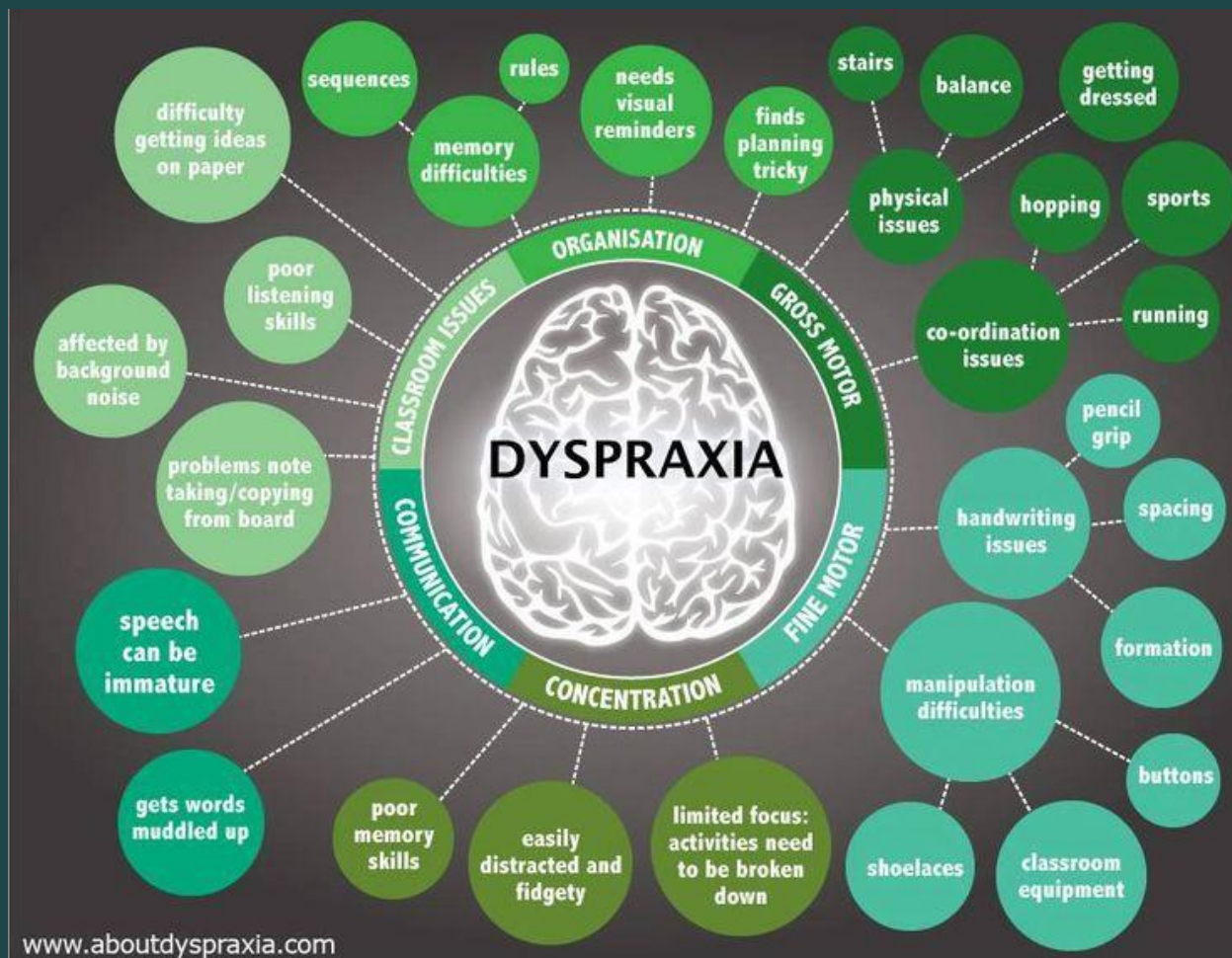
- Τα συμπτώματα είναι εμφανή πριν από τα 7
- Κλινικά σημαντική δυσκολία κοινωνικής ακαδημαϊκής λειτουργίας
- Κάποια συμπτώματα που σχετίζονται με τις δυσκολίες εμφανίζονται σε 2 ή περισσότερα πλαίσια (σχολείο, σπίτι, αναψυχή κ.λ.π.)
- Δεν οφείλονται σε άλλες διαταραχές (π.χ. αυτισμό, διαταραχή διάθεσης κ.λ.π.)

Αναπτυξιακή διαταραχή της συναρμογής (ΑΔΚΣ) Κινητική αδεξιότητα

- Κλινική εικόνα: Αδυναμία εκτέλεσης καθημερινών δραστηριοτήτων (ντύσιμο, κούμπωμα, σβήσιμο, κόψιμο με ψαλίδι κ.λ.π.), νευρικότητα λόγω αποτυχίας, επιθετική συμπεριφορά. Ακανόνιστη και τρεμουλιαστή γραφή, αδυναμία σβησίματος χωρίς να τσαλακωθεί το χαρτί, αδυναμία να τραβήξει ευθεία γραμμή, δυσκολία χειρισμού του διαβήτη, αργό ντύσιμο.

Αναπτυξιακή διαταραχή της συναρμογής (ΑΔΚΣ) Κινητική αδεξιότητα

Υπο-περιπτώσεις:
δυσγραφία,
διαταραχή γνώσης
σώματος. Διαταραχή
δυναμικού
προσανατολισμού,
διαταραχή
κατάληψης του
χώρου

<http://www.movementmattersuk.org/dcd-dyspraxia-adhd-spld/developmental-disorders-documentation/frequently-asked-questions.aspx>

Επιπολασμός και επίδραση

- Επιπολασμός 5-6 % των παιδιών σχολικής ηλικίας στην Ελλάδα
 - Μεγαλύτερος στα αγόρια απ' ότι στα κορίτσια σε αναλογία 3:1
- Έως και 15% των παιδιών σήμερα εμφανίζει κινητικές δυσκολίες
- <http://www.eacd.org/publications.php>

Διαγνωστικά κριτήρια κατά Diagnostic & Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-V)

Το DSM-V κατηγοριοποιεί την ΑΔΚΣ σαν κινητική διαταραχή που εντάσσεται στη γενική κατηγορία «Νευροαναπτυξιακές διαταραχές» (neurodevelopmental disorders).

Διαγνωστικά κριτήρια

- Η απόκτηση και εκτέλεση κινητικών δεξιοτήτων πραγματοποιείται με χαμηλότερο επίπεδο κινητικής συναρμογής από το αναμενόμενο για την ηλικία και το μαθησιακό περιβάλλον. Οι δυσκολίες εκδηλώνονται ως «ατσουμπαλιά») (π.χ. πτώσεις και προσκρούσεις σε αντικείμενα) και ως «βραδύτητα» και «ανακρίβεια» στην απόδοση κινητικών δεξιοτήτων (π.χ. πιάσιμο αντικειμένων, χρήση ψαλιδιού, γραφή, ποδηλασία, συμμετοχή σε σπορ).
- Οι δυσκολίες στις κινητικές δεξιότητες παρεμποδίζουν σημαντικά και επίμονα τις αντίστοιχες για την χρονολογική ηλικία δραστηριότητες καθημερινής ζωής (π.χ. αυτοεξυπηρέτηση και αυτοσυντήρηση) και επηρεάζουν την ακαδημαϊκή / σχολική παραγωγικότητα, τις προ-επαγγελματικές και επαγγελματικές δραστηριότητες, τον ελεύθερο χρόνο και το παιχνίδι.
- Η εμφάνιση των συμπτωμάτων γίνεται στην πρώιμη αναπτυξιακή περίοδο
- Η δυσκολίες στις κινητικές δεξιότητες δεν «ερμηνεύονται» καλύτερα από τη νοητική αναπηρία ή τα προβλήματα όρασης και δεν οφείλονται σε νευρολογικές καταστάσεις που επηρεάζουν την κίνηση (π.χ. εγκεφαλική παράλυση, μυϊκή δυστροφία ή κάποια εκφυλιστική διαταραχή)

Ερωτήσεις εμπέδωσης

- Αντιληπτικοκινητική μάθηση ή Ψυχοκινητική ανάπτυξη?
- Διαταραχές της ψυχοκινητικής ανάπτυξης

Γενική Βιβλιογραφία

- Καμπάς Α. (2004). Εισαγωγή στην Κινητική Ανάπτυξη. Αθήνα: Αθλότυπο.
- Zimmer R. (2007). Εγχειρίδιο Ψυχοκινητικής. Αθήνα: Αθλότυπο.

